

SOTSIAALMINISTEERIUM

Riikliku pensionikindlustuse jätkusuutlikkuse edendamise

RaM ja SoM

10.03.2015

TÄNASED TEEMAD

- Sissejuhatus
- Pensionikindlustuse eesmärkide, tegurite ja automaatselt kohanduvate mehhanismide tutvustus
- Järgmised sammud

Eesti pensionisüsteem

RIIKLIKUD PENSIONISKEEMID		ERAPENSIONISKEEM
I SAMMAS	II SAMMAS	III SAMMAS
Riikliku pensionikindlustuse seaduse pensionid	Kohustuslik kogumispension	Täiendav kogumispension
Soodustingimustel vanaduspensionide seaduse pension		
Väljateenitud aastate pensionide seaduse pension		
Eripensionid		

RPKSist tulenevad analüüsikohustused

INDEKS:

Vabariigi Valitsus koostab iga viie aasta järel analüüsi riiklike pensionide arvutamise aluste mõjust pensionikindlustussüsteemi finantsilisele ja sotsiaalsele jätkusuutlikkusele ning esitab Riigikogule vajaduse korral ettepaneku riikliku pensioni indeksi arvutamise metoodika ja indeksi kohaldamise tingimuste muutmiseks.

PENSIONIIGA:

Vabariigi Valitsus koostab 2019. aastaks analüüsi vanaduspensioniea mõju kohta pensionikindlustussüsteemi finantsilisele ja sotsiaalsele jätkusuutlikkusele ning esitab Riigikogule vajaduse korral ettepaneku vanaduspensioniea muutmiseks või paindliku vanaduspensioniea kehtestamiseks.

Laual olevad teemad

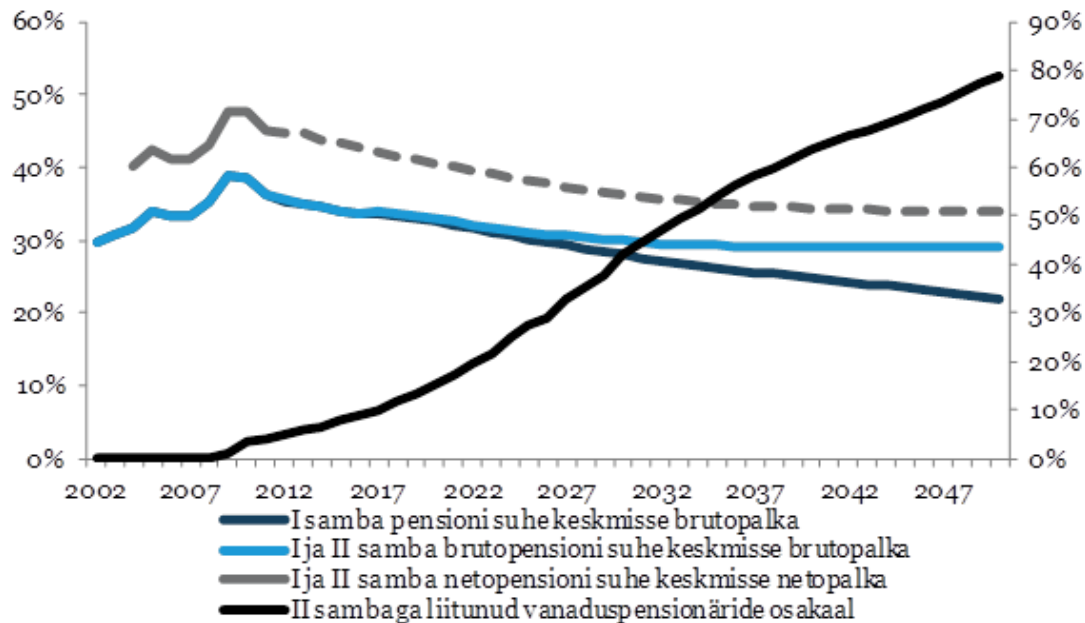
- Pensionisüsteemi eesmärkide ülevaatamine
 - sotsiaalne jätkusuutlikkus (pensionide suurus)
 - solidaarsus (ümberjaotus)
 - finantsiline jätkusuutlikkus
- Baasstsenaariumi koostamine – mis juhtub tänase olukorra jätkudes
- Võimalike muudatuste analüüs:
 - pensioniiga – (automaatne) pensioniea tõus, paindlik pensioniiga, ennetähtaegne ja edasilükatud vanaduspension jms
 - pensionivalem – piisava solidaarsuse tagamine, tööpanuse arvestamine jms
 - pensioniindeks
 - pensionistaaž
 - muud jätkusuutlikkuse alternatiivid

PENSIONISÜSTEEMI EESMÄRGID

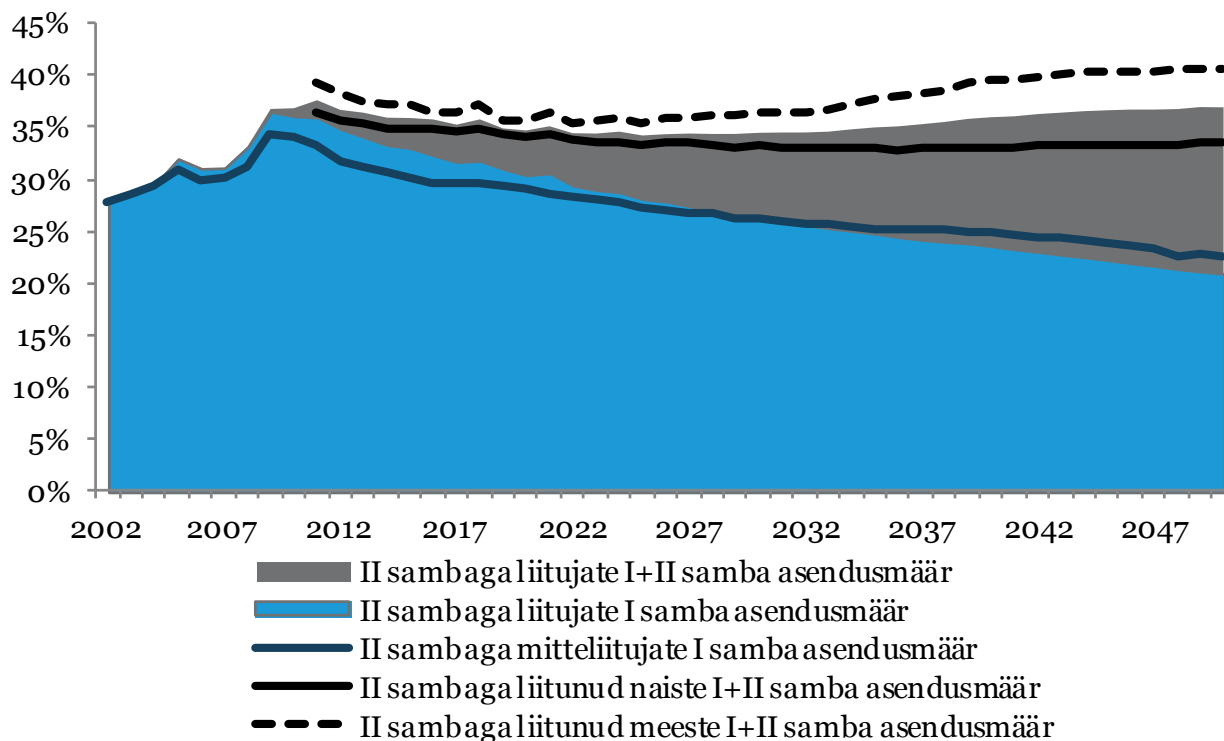
Peamine eesmärk peaks olema adekvaatsuse tagamine

Miinumeesmärk: 30-aastase pensionistaažiga pensionäri pension moodustama vähemalt 40% tavalise meeslihttöölise netotöötasust

Peaesmärk: keskmise netovanaduspensioni ja netopalka suhe 40%

Asendusmäär pensionile mineku hetkel suudab 40% ületada

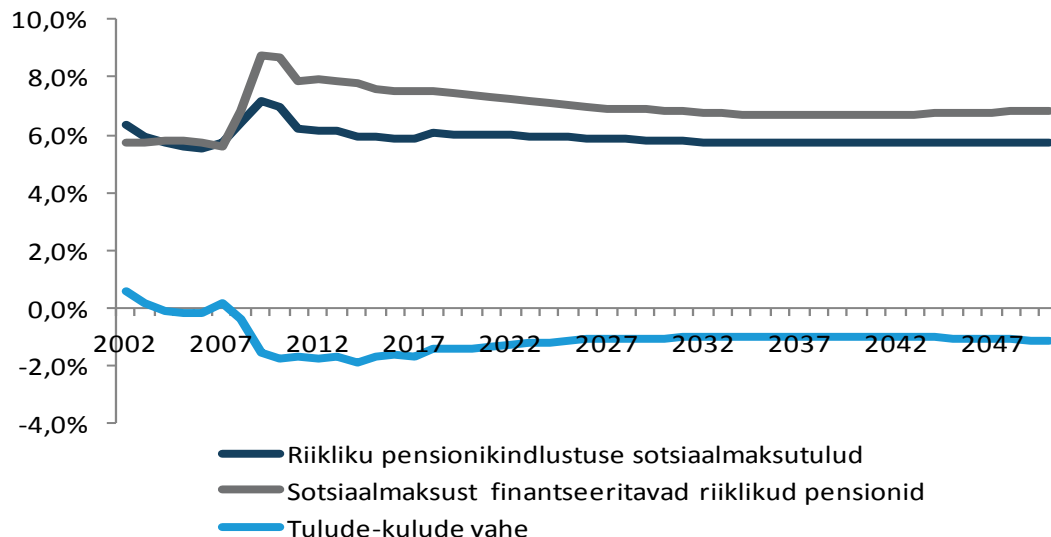

Kas peaks sotsiaalse jätkusuutlikkuse definitsiooni siiski muutma?

- **Kui suur on adekvaatne pension?**
- Kas mõni muu indikaator?
- Kas keskmise pensioni ja keskmise palga suhe või asendusmäär pensionile mineku hetkel?
- Kas statistikaameti keskmine või maksuameti keskmine?
- Kas aritmeetiline või mediaan keskmine?
- Bruto või neto näitajad?
- Kas indikaator peaks olema riigi keskmine või nõ fikttiivne inimene?

Finantsilise jätkusuutlikkuse eesmärgi olemasolev definitsioon

- süsteem on jätkusuutlik kui pensionikindlustuse tulud ja kulud on tasakaalus
- süsteem vajab muudatusi kui defitsiit läheneb 1%-le SKP-st või on üle selle
- süsteem vajab kindlasti muudatusi kui defitsiit ohustab riigieelarvestrateegia eesmärke, riigi konkurentsivõimet jms

Finantsilise jätkusuutlikkuse eesmärgi võimalik muutmine

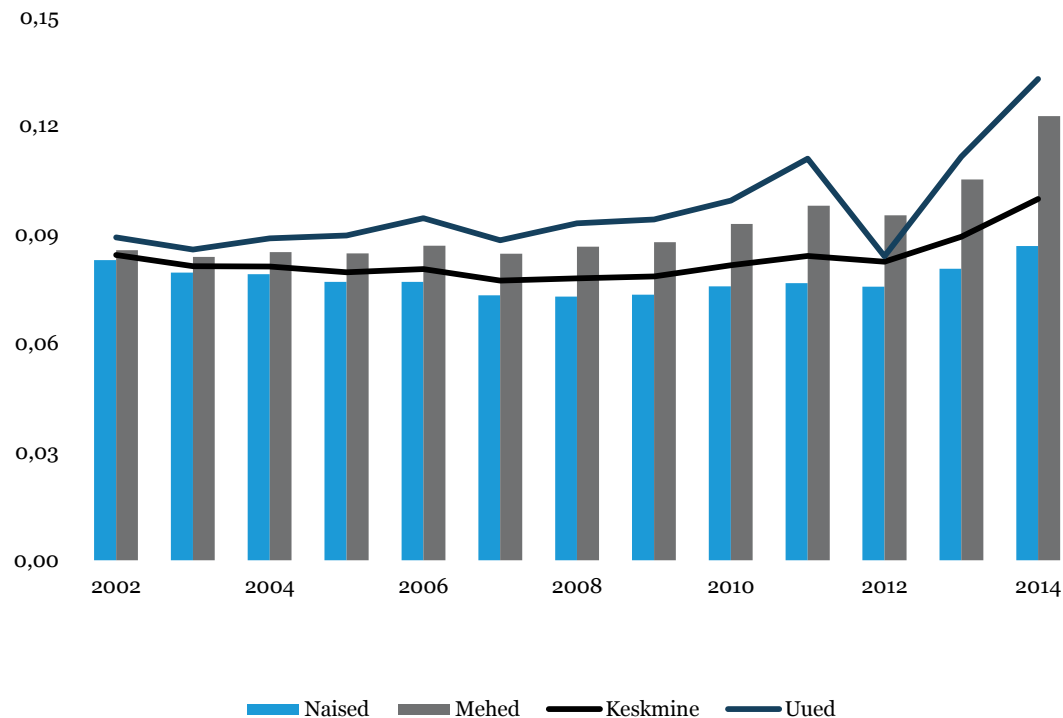
- Kas sihttase on üldse vajalik?
- Siduda lahti sotsiaalmaksutulust?
- Määratleda protsendina SKP-st?
- Tuletada eesmärk adekvaatsuse eesmärgi järgi?
- ...

Solidaarsuse eesmärk sisuliselt puudub

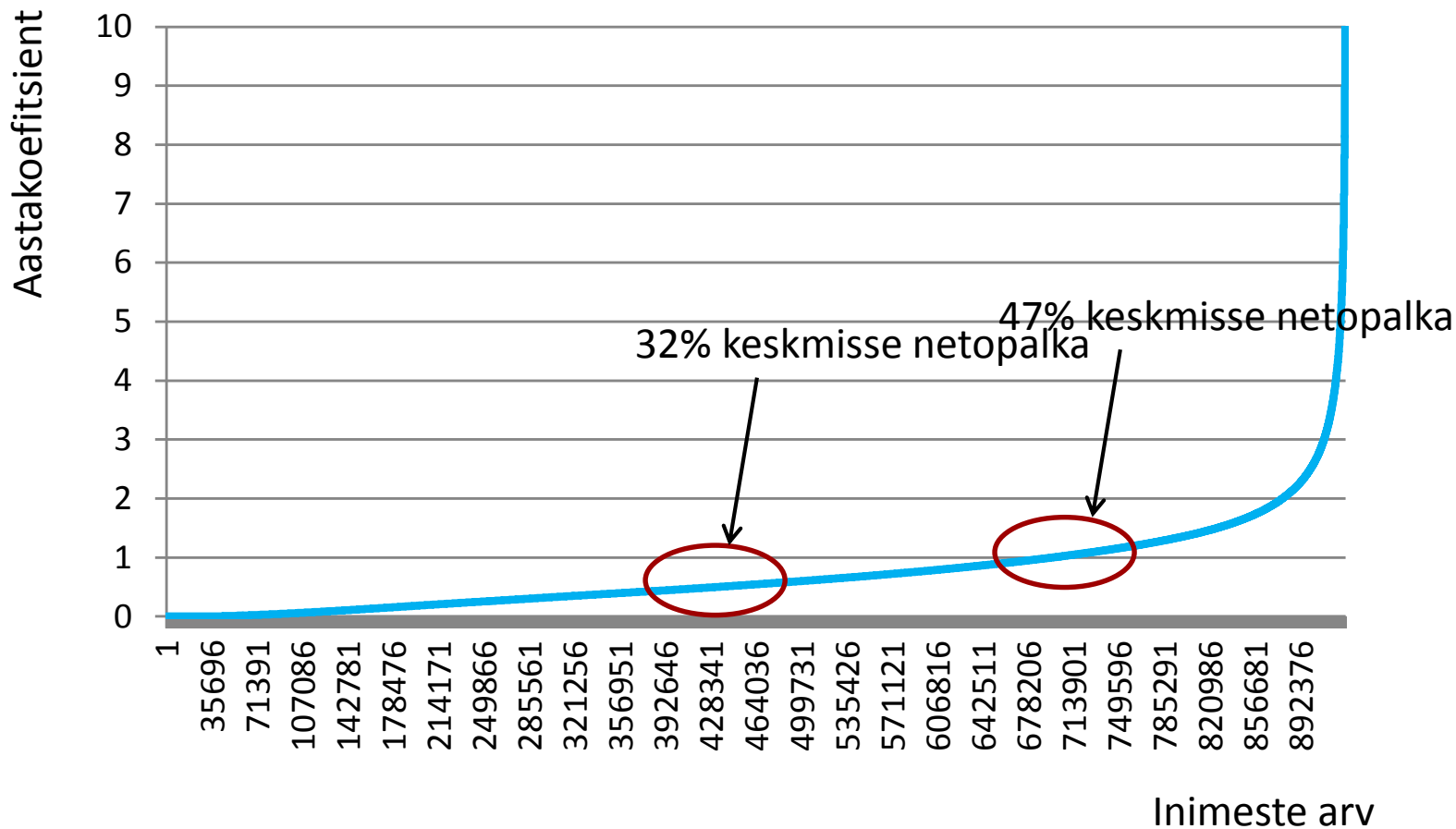
Baasosa moodustab 1/3 keskmisest I ja II samba pensionist (baasosa ja aastahinde erinev indekseerimine).

Pensionivalem:

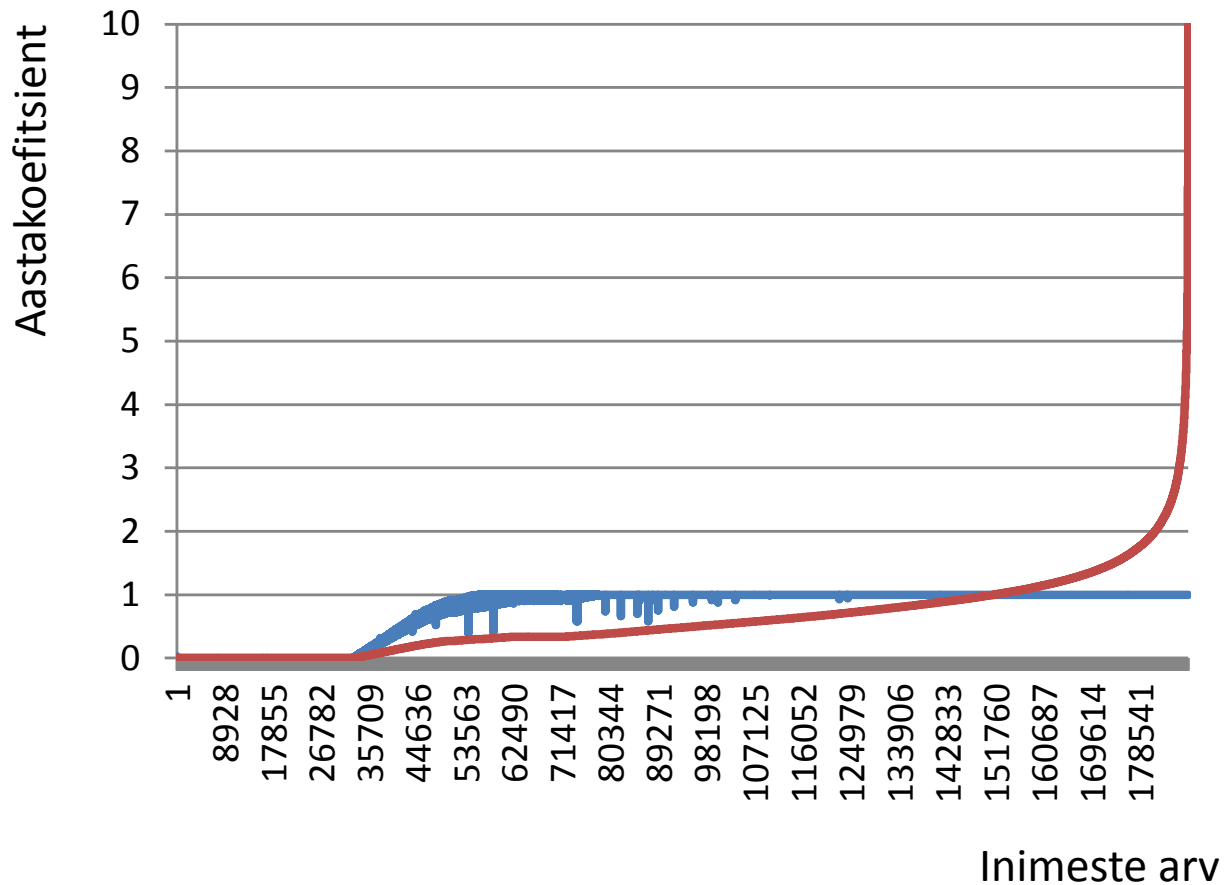
BAASOSA + STAAŽIOSA + KINDLUSTUSOSA + II SAMMAS

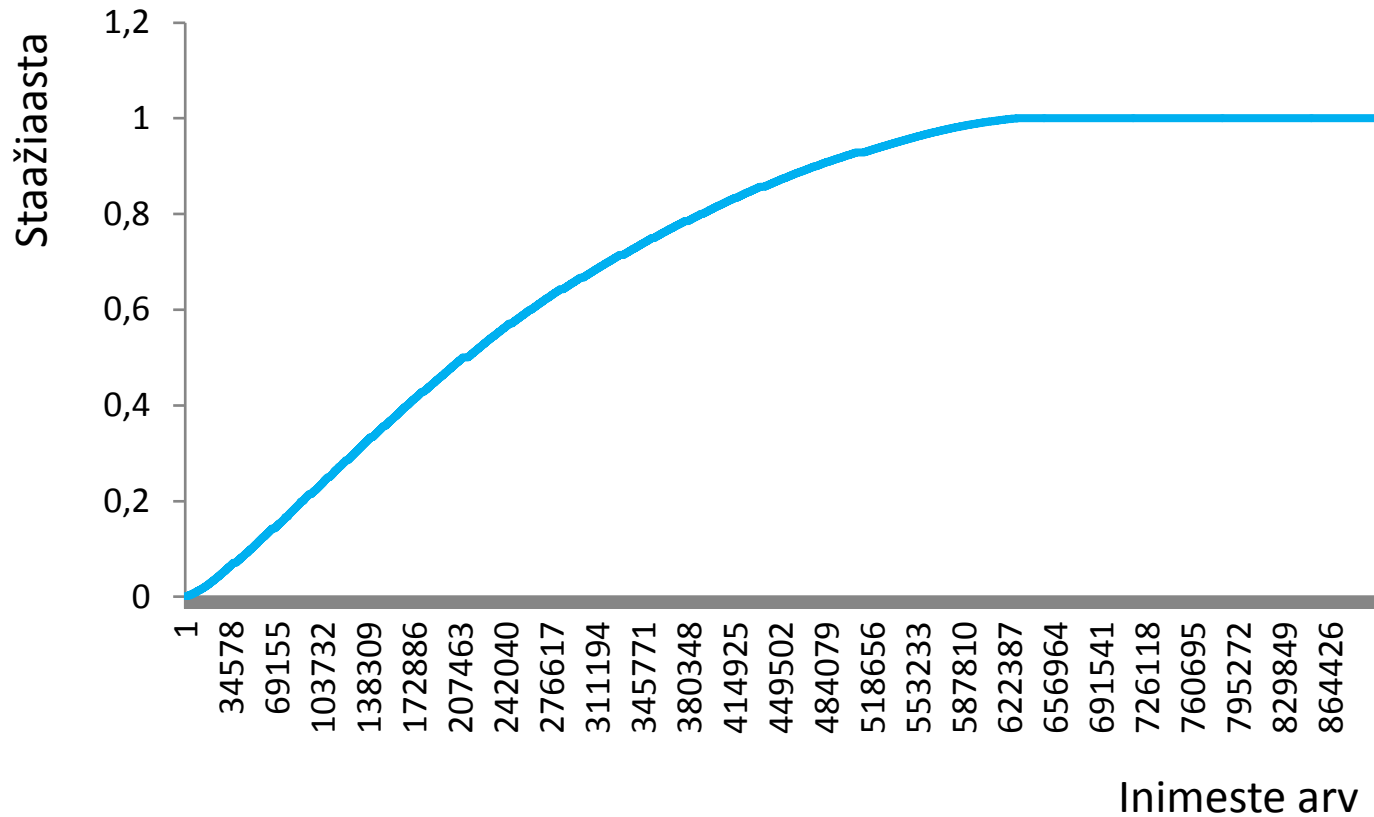
Umbes $\frac{3}{4}$ -I tulevastest pensionäridest on töötatud aastate keskmine koefitsient alla 1

Vaadates ainult 30-50-aastaseid aastal 2013, ei ole pilt eriti parem

1/3 tööalistest töötab pidevalt täiskohaga

Vajalik oleks selgem kokkulepe solidaarsuse osas

- Võib-olla on selline ebavõrdsus aktsepteeritav ka pensionieas?
- Solidaarsust suurendavad alternatiivid:
 - Muuta olemasolev I samba pensionivalem veelgi solidaarsemaks?
 - Minna tagasi vanade staažiosakute juurde?
 - Rakendada eraldiseisvat pensionilisa madalapensionilistele?
- ...

BAASSTSENAARIUMI ANALÜÜS

Mis juhtub tulevikus, kui me midagi ei muuda?

- Kehtiva olukorra prognoos ja võrdlus eesmärkidega.
- Kasutame olemasolevaid mudeleid ja varasemaid analüüse.
- Vajalik olulisemate eelduste kokkuleppimine ja andmete uuendamine.

AUTOMAATSED KOHANDUMISMEHCHANISMID
ja
PENSIONISÜSTEEMI TEGURID

AKM peaks tagama süsteemi isereguleerumise

- Võimalus kohandada süsteemi automaatselt, vastavalt demograafilistele ja majanduslikele tingimustele (objektiivse statistika põhjal). Aktiveerub siis kui vajalik.
- Süsteemi osapooltel on rohkem kindlustunnet, kui nad teavad, kuidas pensionisüsteem pikaajaliselt muutub.
- Rakendatavad meetmed vähendavad võimalusi süsteemi kokkuvarisemiseks.
- Väheneb pensionisüsteemi mõjutatavus poliitilistest faktoritest (populism, vale ajahorisondiga otsused jne).
- Lihtsam on vastu võtta raskeid poliitilisi otsuseid, mis rakenduvad tulevikus ja mille rakendumise tõenäosus ei ole 100% kindel.
- Alati jääb võimalus peatada AKM-i rakendumine, kui see on siiski vajalik.
- Muutused toimuvad väikeste korrigeerimistega, mitte suurte hüpetega.

AKM on võimalik rakendada väga erinevalt

- Mis on AKMi eesmärk?
- Millistele pensionisüsteemi osadele AKMe rakendada?
- Mis tegurid käivitavad AKM-i?
- Milline on käivitava teguri mõju ulatus pensionisüsteemile?

Pensionisüsteemi tegurid, millega saab eesmärke mõjutada ja mida saab automatiseerida

- Pensionivalem (baasosa, tööst sõltuv osa) – individuaalne pensioni suurus, solidaarsus
- Pensioniindeks – pensioni suurus vs eelarve tasakaal, süsteemi tasakaalu mehhanism
- Pensioniiga – pensioni suurus ja finantsiline jätkusuutlikkus
- Ennetähtaegne ja edasilükatud vanaduspension – pensioni suurus ja finantsiline jätkusuutlikkus
- Pensionistaaž – tagab süsteemi piisava panustamise ajaliselt

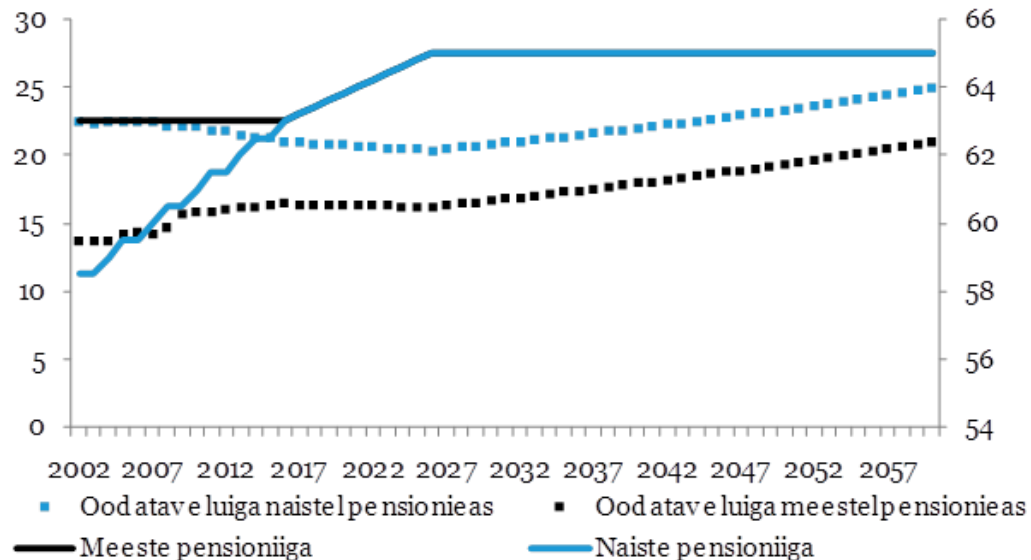
Indeks ei ole hetkel süsteemi automaatne tasakaalustaja

- Pensioniindeks – I samba eelarve tulude ja kulude tasakaal või nende sünkroniseeritud liikumine
 - Indeks ei arvesta kulubaasi muutuseid – pensionäride arvu kasv/struktuuri muutus -> defitsiit
 - Indeks arvestab tulude muutust ainult osaliselt – 80% ulatuses SM laekumise muutus, II sambaga liitujate arvu muutus
 - Sõltub eelmise aasta tulemustest
 - 100% tulude ja kulude sünkroniseerimist on väga keeruline saavutada
- Indeksi tasaarveldamine – majandusšokkide neutraliseerimine pensionisüsteemis – ei ole geomeetriline

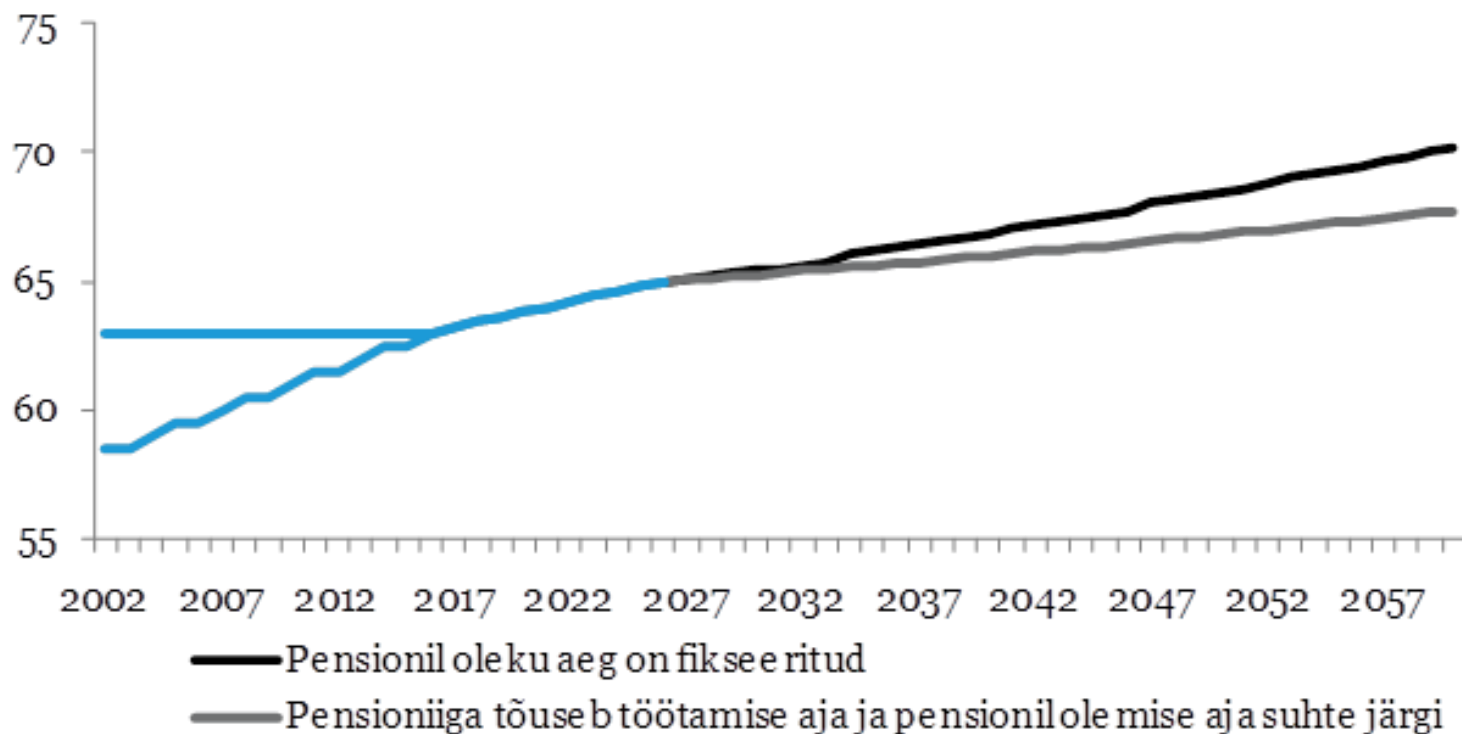
PENSIONIEA VÕIMALIK AUTOMATISEERIMINE

Pensioniea võimalik automatiseerimine

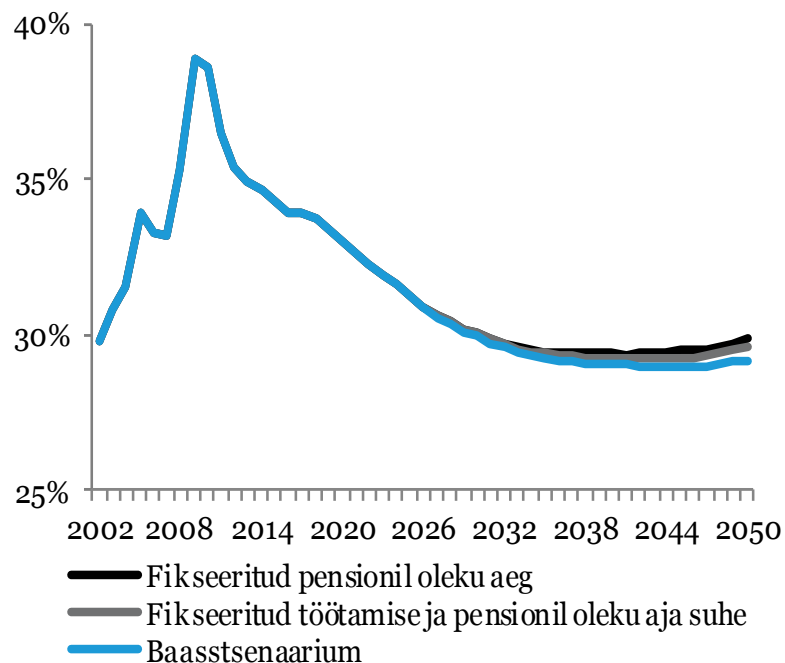
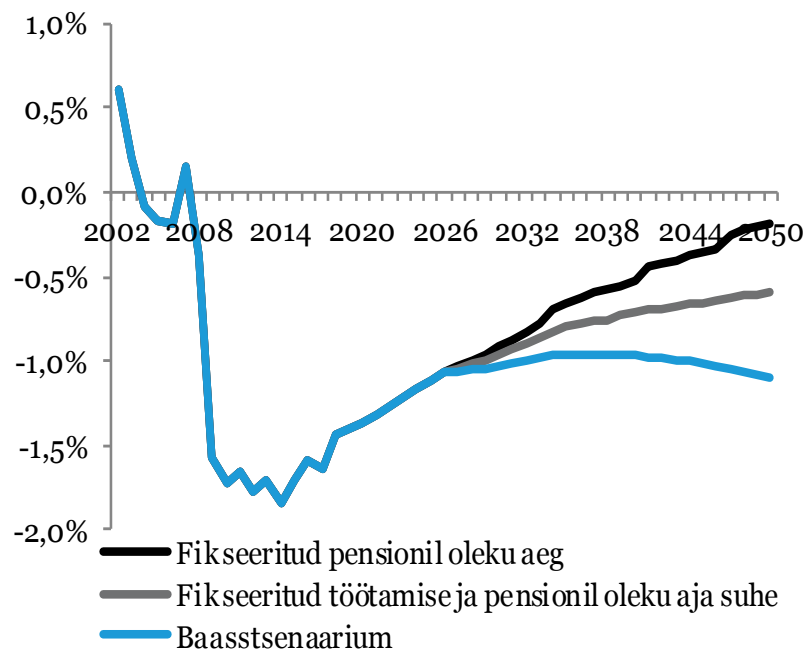
- Näide 1: Pensioniiga tõuseb võrdselt keskmise oodatava elueaga, st keskmine pensioniloleku aeg jääb konstantseks.
- Näide 2: Pensioniiga tõuseb nii, et keskmise pensioniloleku aja ja keskmise töötamise perioodi suhe jääb samaks.

Ka pensioniea tõustes 1:1 oodatava elueaga oleks tõus laugem kui see on täna

Pensioniea tõustes on otsene tugev mõju finantsilisele jätkusuutlikkusele

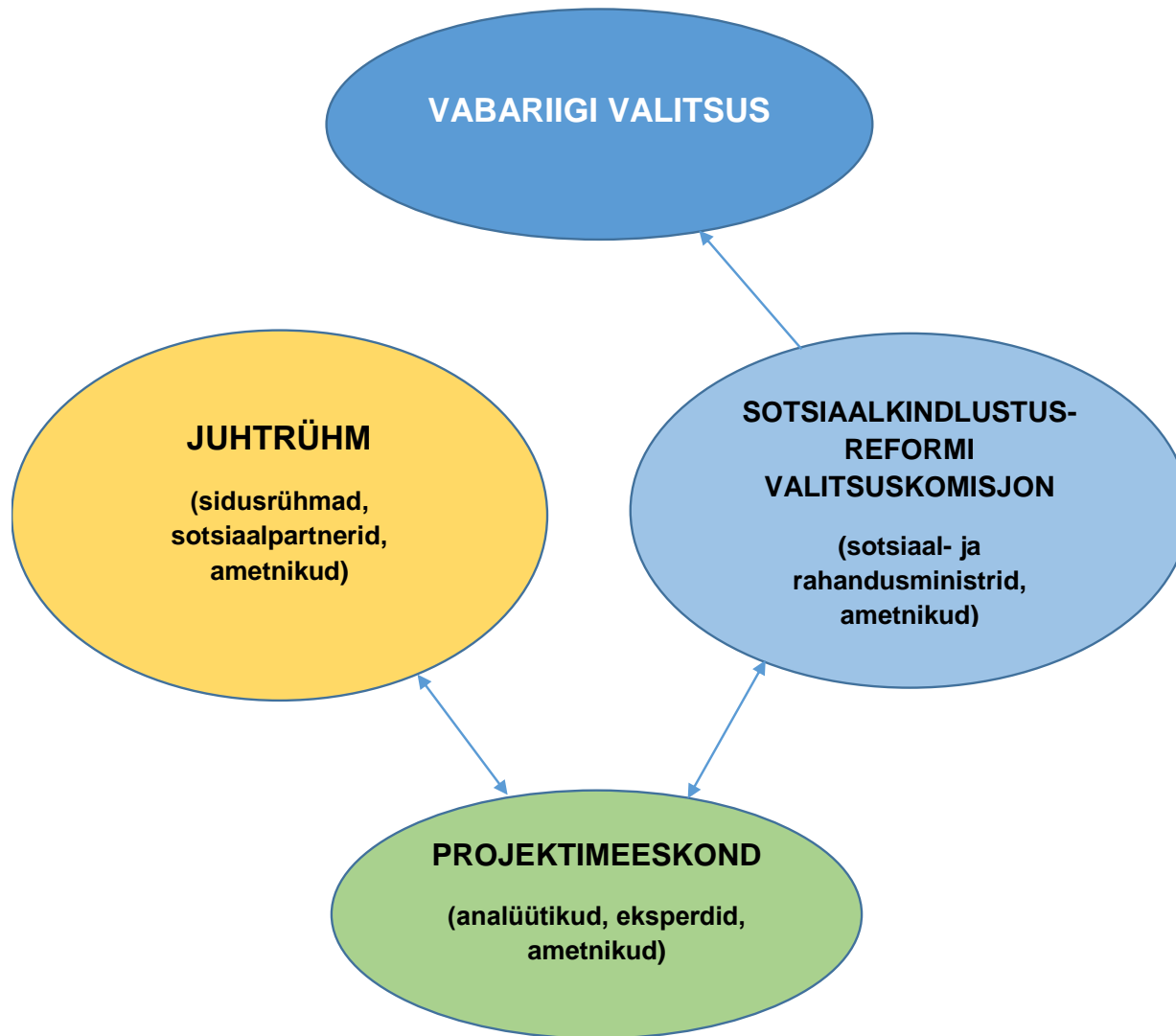

JÄRGMISED SAMMUD

Ootused juhtrühmale ja projektimeeskonnale

- JUHTRÜHM
 - võimalikult laiapõhjaline
 - ühiskondlik kokkulepe pensionikindlustuse eesmärkide osas
- PROJEKTIMEESKOND
 - analüütikud ja eksperdid ning RaM ja SoM ametnikud
 - analüüsimine, kontseptsiooni kirjutamine

Koostöö

Nn pensionireformi ajakava

10.03.2015	Pensionikindlustuse jätkusuutlikkuse analüüsi ja kava tutvustus sihtrühmadele
märts 2015	Juhtrühma ja projektimeeskonna moodustamine
märts-aprill 2015	Projektimeeskonna töö (täpsemad/uuendatud analüüsid pensionikindlustuse eesmärkide kohta)
06.05.2015	Juhtrühma esimene koosolek (projektimeeskonna töö ülevaade, järgmised ülesandepüstitused)
mai 2015 – märts 2016	Juhtrühmade koosolekud ja projektimeeskonna töö
02.03.2016	Juhtrühma viimane koosolek, kontseptsiooni heakskiitmine
24.03.2016	Kontseptsioon valitsuskabinetis

Täname!

Lisainfo:

Kristiina Rääk, kristiina.raak@sm.ee

Tõnu Lillelaid, tonu.lillelaid@fin.ee